

CVETJE

z vertov sv. Frančiška.

Časopis za verno katoliško ljudstvo,
zlasti za ude tretjega reda sv. Frančiška.

S posebnim blagoslovom
Njih Svetosti papeža Leona XIII.,
Njih Prezvzišenosti kneza nadškofa goriškega
in prečastitega generaljnega ministra celega frančiškanskega reda
vrejuje in izdaja

P. Stanislav Škrabec,
mašnik frančiškanskega reda na Kostanjevici.

Vsebina 7. zvezka.

Potres in ljubljanski frančiškanski samostan	193.
Zgodba sv. gorkumskih marternikov.	
XI pogl. Župniku Leonardu devolijo obiskati bolno mater itd.	195.
XII. pogl. Nov pa brezvspešen poskus rešiti jetnike. Odpeljejo jih v Brilo	200.
Mesečna duhovna samota ali pripravljanje na smert.	
Mesec julij. Dopoldansko premišljevanje	204.
Popoldansko premišljevanje	207.
Sveti rožni venec. Častitljivi del, III. Kateri nam je sv. Duha poslal	210.
1. Prve binkošti	211.
2. Kako biva sv. Duh v duši	213.
3. Sedmeri darovi sv. Duha	215.
Slabe misli. II. Nevarnost slabih misli	220.
Priporočilo v molitev	221.
Zahvala za vslišano molitev	222.

V GORICI.
Hilarijanska tiskarna.
1895.

Valjavčev „Prinos k naglasu u (novo)slovenskom jeziku“ in prihodnja slovenska slovnica.

Nevtrudljivi zagrebški akademik Matija Valjavec je doveršil, ni davno, o našem naglaševanju velikansko delo, kakeršnega nima pač nobeden drugi izmej slavenskih jezikov in najberž sploh na vsem svetu nobed-n. Tiskalo se je, če se nisem vštel, v tri in dvajsetih knjigah „Rada jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti“ ter pretiskavalo tudi v posebne zvezke, katerih prvi je izdan leta 1878, poslednj leta 1895; vsi skupaj štejejo čez 1800 strani velike osmerke. Pisatelj mi je te zvezke, kaker tudi druga svoja mnoga dela, sproti dopošilja, za kar mu bodi tukaj očitno izrečena serčna hvala. In zdaj, ko je delo doveršeno, ne morem, da ne bi spregovoril nekoliko o pomenu, ki ga ima za slovensko slovnico in zlasti, kako naj bi prihodnji naši slovničarji rabili to delo. V slovarju ga je prof. Pleteršnik vže pridno porabil; da ga bo treba porabiti nadalje tudi v slovnici, o tem, mislim, ni dvojbe. Slovenska slovnica mora učiti naglaševanje vsaj tako obširno kaker gerška, kaker je krepko začela vže Šumanova „za srednje šole“, pa pred 11 leti seveda še ni mogla dosledno in enakomerno zveršiti

Kako bo torej rabiti Valjavčevo delo prihodnjim pisateljem slovenske slovnice? Ne kar prepisovaje iz njega; s tako porabo Valjavec sam ne bi bil zadovoljen. On je namreč v dolgem času, ki ga je potreboval za svoje veliko delo, sam v marisičem napredoval ter spopolnil svoje nazore, ali pa priznal poprave, ki so jih o priliki drugi naznanili, kaker vidimo zlasti na koncu ravno kar izdanega poslednjega zvezka v „Završetku“¹⁾ Ta „Završetak“ bo moral najprej brati, kedor bo hotel prav umeti in rabiti Valjavčevo delo. Tukaj bo našel tudi neketere splošne opazke porabljive v glasoslovju. Poglavitni vir mu bo Valjavčevo delo pa seveda glede naglaševanja, koliker spada v oblikoslovje.

Kar se tiče najprej sklanje samostavnikov, ima Valjavec posebne vzorce za vse razne premembe naglasa po številih in padežih, celo tudi za brezpremembnost. Samo za debila na -a jih je okoli 20. Ali naj jih tudi slovnica sprejme vse, ali le neketere

¹⁾ V svoji skromnosti in dobri volji je namerjaval celo prav v tem poslednjem zvezku znamenja, ki jih je rabil toliko let, spremeniti, koliker se mu je zdelo potrebno za gorenjsko narečje, po teh, ki jih rabi Pleteršnik v slovarju; ali tiskarna mu ni vstregla. Rokopis se je moral toraj meš stavljenjem deloma zopet na prejšnji način preminjati, pri čemer se ni čuditi, ako se je vgnjezdila semtertja kaka nedoslednost. Ker tiskarna tudi za „jer“ in „jerek“ ni imela čerk z naglasnim znamenjem, se nadomeščata na str. 147 v več primerih z ù in í. — Drugači skuša nadomestiti Valjavec Pleteršnikova znamenja v „Lj. Zvonu“ v dodatkih k slovarju; Pleteršnikovih znamenj torej tudi v „Nar. tisk.“ v Ljubljani nimajo. Nauk iz tega bi bil pač ta, da so moja znamenja vendar le najboljša, ker jih ima vsaka tiskarnica; ali seveda za lepo Vukovo bizantinsko strešico bi bila velika škoda! Te ne podere noben potres.

CVETJE

z vertov svetega Frančiška.

XIV. tečaj.

V Gorici, 1895.

7. zvezek.

Potres in ljubljanski frančiškanski samostan.

Naslednji dopis smo prejeli iz našega ljubljanskega samostana, ki ga v sedanji veliki stiski in potrebi prav posebno priporočamo milosernosti naših dobrih naročnikov :

Bravcem „Cvetja“ je znano, kako hudo je Bog obiskal Ljubljano in njene prebivavce. Saj so več ali manj sami čutili potres v noči od velike nedelje na pondeljek. Večinoma so imeli le strah, Ljubljana pa verhu grozovitega strahu še silno škodo. Sedemnajst sekund in škode je bilo do pet milijonov samo v Ljubljani. Ker so cerkve in samostani največa poslopja, zategadelj imajo tudi največo škodo. Zlasti sta terpela frančiškanski in nunski samostan. V tisti grozoviti noči smo imeli triindvajset, večinoma močnih sunkov, a najhujši je bil prvi. Vsi smo zbežali na vert in prebili celo noč pod milim nebom v zdihljajih in molitvi. Tudi po mestu so ljudje glasno molili sv. rožni venec po vseh večih tergih; ne le ženstvo in otroci, marveč tudi gospodje so tisto noč pripogibali kolena pred močnim Bogom. Velika sreča za nas, da imamo vert; kam bi se bili sicer skupno zatekli? — Ko je napočil dan, smo se derznili nazaj v samostan, a tu je bil vsepovsodi žalosten pogled. Po tleh vse polno ometa in opeke, po zidovji grozne poke. Neketerim je padlo čez glavo

do dva mernika ometa, a nihče ni bil poškodovan. Angelji varilih, katerim se priporočamo vsaki večer, niso pozabili na nas.

Ni bilo mogoče, da bi se vernili v stanovanja nazaj. Vsak se je bal cele, v kateri je prestal tak strah. Toraj smo si v naglici na vertu postavili barako za silo, kjer smo prenočili štirinajst dni. A ker je komisija izjavila, da v samostanu ni varno, naredili smo potem večo barako, v katero smo se nastanili vsi, stari in mladi, in v kateri je mogoče, da opravimo nujniša dela. Težavno je stanovati v baraki; treba prenašati mraz, a sedaj silno vročino. Edina tolažba nam je, da hoče Bog tako imeti v naše spokorjenje. Češčena bodi toraj sveta volja božja!

Samostana je bilo treba podreti eno tretjino in to se je že zgodilo. Sedaj smo pričeli sè zidanjem. Obeta se nam deržavna podpora, a mi ne moremo čakati. Dan se že krajša, zima kmalu prikima in potem mi ne moremo v baraki ostati, ker ni prirejena za zimo. Toraj zidamo zaupajoč na pomoč božjo in na dobrotljiva serca. Kaker uči skušnja, podpore nigdar ne pokrijejo cele škode, so le podpore. Zidanje je pa sedaj jako drago. Dobre čase imajo delavci in podyzetniki, mi pa smo jim izročeni na milost in nemilost. Največo škodo pa nam delajo tisti, ki trobijo mej svet, kako smo bogati. To šalo bi človek drugi pot prenesel smehljaje, a sedaj smo malo hvaležni zanju. Prejeli smo res že marsiketeri dar. Bog bodi plačnik darovavcem. V prvi versti se odlikujejo naši tretjeredniki. A to so kamenčki k velikemu posloplju. Vendar me to nagiba, da se obernem do „Cvetja“, da priporoči naš samostan mnogobrojnim tretjerednikom po slovenski domoviui. Mnogo je tretjerednih družeb pri samostanih in na župnijah. Prav hvaležni bi bili, ke bi hoteli vodniki 3. reda družabnikom pri skupščini priporočiti našo zadevo. Morda bi se naredilo darovanje za naš samostan, ali pa bi vodniki sprejemali darila in je poslali ali vredništvu „Cvetja“ ali pa naravnost nam. Ni mi treba zaterjevati, da se bo vestno ravnalo z denarjem. Zidalo se bo priprosto, a po mogočnosti terdno. Velikozaupanje imamo, da nam pomaga sv. Anton. Zatoraj darujemo vsak torek eno sv. mašo na čast sv. Antonu za vse naše dobrotnike in se jih tudi sicer spominjamo v naših bornih molitvah.

V Ljubljani na dan sv. aposteljnov Petra in Pavla 1895.

P. Hugolin Sattner
tačas gvardijan.

Zgodba svetih gorkumskih marternikov.

(P. A. M.)

XI. POGLAVJE.

Župniku Leonardu dovolijo obiskati za smert bolno mater. — Mej potjo ga izdajalci primejo, nazaj pripeljejo in hudo martrajo. — Nova poskušnja stanovitnosti p. gvardijana.

Na praznik Marijinega obiskanja je prišla k župniku Leonardu njegova sestra iz svojega rojstnega mesta Hertogenboska v Gorkum, mu povedala, da je mati nevarno zbolela ter ga v njenem imenu prosila, naj hiti brez odlašanja k nji, ako jo hoče še enkrat videti. Leonard je bil precej pripravljen, vendar ni hotel brez dovoljenja gosposke odpotovati, ker je bil to ravno kar obljubil svojim someščanom. Zato so šli njegova sestra in neke-teri njegovih prijatelov k poveljniku Marinu, ter ga prosili potni list za župnika. Poveljnik jim izroči enega, ki ga je sam podpisal. Ko ga je Leonard prebral, je nekaj v njem pogrešal, kar bi se bilo moralo v njegovo varnost na vsak način zapisati. Ne ve se, ali se je to nalašč opustilo, ali le zaradi nepazljivosti. Zavoljo tega je rekel župnik, da ne stopi skozi mestna vrata, ako se ta pomanjkljivost ne popravi. Dali so mu tedaj drugi potni list, kakeršnega si je želel. Preskerbljen s tem očitnim spričevalom se je čutil popolnoma varnega. Vredil je še potrebne reči ter zapustil mesto v spremstvu svoje sestre. Peljal se je v čolnu proti mestecu Vorkumu ne daleč od Gorkuma na nasprotni strani reke. Pa tudi ta kratka vožnja ni bila brez nadlog. V čolnu je bil namreč neki hez, keterega je bila najela za mnogo denarja sestra župnikova v Hertogenbosku, da je šel z njo v Gorkum ter tamkaj pri hezih podpiral njene prošnje za oprostitev župnika. Denar mu je bila vže izročila, toda brezvestnež se zdaj ni nič zmenil za varnost sebi izročeneega. Ko je prišla za njimi velika ladija je on iz čolna prestopil na ladijo, župnika je prepustil pa zaničevanju in zasmehovanju surovih ljudi, ki so bili v čolnu. Župnik se je vže kesal, da je šel na pot, ker je videl, da je v rokah takih razuzdanih hudobnežev. Vendar je prišel z božjo pomočjo srečno v Vorkum.

Mej tem se je pa kmalu raznesla govorica o popotovanju gorkumskega župnika. Ko so to zvedeli najveljavniši meščani so bili zelo nejevoljni, posebno zaradi tega, ker je Leonard zapustil mesto brez njih vednosti. Berž so poslali mestnega služabnika v župnikovo hišo pozvedeti, je li to res kar se govori. Ta seveda ni našel župnika doma ter to tudi sporočil mestnim svetovalcem. Koliker bolj se je širila ta novica po mestu, toliko večja je postajala razburjenost mej hezi zlasti mej onimi, ki so bili v družbi strelcev. Mnogo od teh je glasno govorilo, da je župnik slab in nezvest človek, da je sramotno tako skrivaj vbežati in pustiti v smertni nevarnosti toliko meščanov, ki so obljubili zanj porok biti. Seveda je bilo to veliko pretiravanje; zakaj njim ni pretila nobena nevarnost, ker je bil dal dovoljenje za popotovanje sam poveljnik Marin. Odhod se je le zaradi tega prikival, ker bi bili gotovo delali kake zapreke hudobni župnikovi nasprotniki. Kmalu se je bilo zbralo veliko ljudi na kraju, od koder so navadno ladije odhajale. Vse je bilo razburjeno, vse je vpilo in togotilo se. Eden iz družbe strelcev je kričal na ves glas: „Zakaj ne hitimo za tem izdajalcem, da ga se silo pritiramo nazaj? Gotovo, on je le zato od tod ušel, da bi sporočil Španjolcem, kaj se je tukaj dogodilo, da bi jim izdal mesto, oslobodil svoje sojetnike, nas spravil pa na viselice. Meščani! kaj še odlašamo preganjati izdajalca?“ S takimi besedami se je trudil še bolj razkačiti župniku vže tako sovražno ljudstvo. Ob enem je prihitel na to mesto eden prvih mestnih svetovalcev in ko je slišal, da se je vže pred več časom odpeljal, je berž vzkazal brodarjem: „Na delo, možje! hitite, tukaj ni zgubljati časa; štirje močni veslarji v vsaki čoln; bogato plačilo vam obljubim za trud.“ Brodarji berž poskačejo v čolne, katerih je bilo kakih šest na obrežju pripetih. Ž njimi so dali tudi nekoliko vojščakov z enim stotnikom, da bi se zveršilo vse z večjo močjo in veljavo. Brodarji so napeli vse moči in po bliskovo so plavali čolnovi proti Vorkumu.

Tukaj je čakal župnik sè svojo sestro voza, ki bi ga peljal v Hertogenbosk. Čutil se je popolnoma varnega in nič hudega se ni nadjal. Kar pridejo poslanci iz Gorkuma, ga zgrabijo, sè silo proč vlečejo, spravijo v čoln ter seboj odpeljejo v Gorkum. Mej potjo je moral mnogo prestatí vbogi mož. Celopot so ga zaničevali ter ga imenovali izdajalca. Čeravno je vedel, da je v rokah svojih zagrizenih sovražnikov, je vendar bra-

nil svojo nedolžnost. Rekel je: „Jaz nikaker nisem odšel iz mesta s tem namenom, da bi koga izdal, tudi ne, da bi spravil one v smertno nevarnost, ki so za me porok; saj imam dovoljenje za popotovanje od poveljnika Marina; glejte, tu je njegovo pismo!“ Na to jim pokaže od Marina podpisan potni list. Berž mu ga pa sè silo izterga iz rok eden, ki ga je najbolj sovražil, ter ga spravi v žep. Tako je ta hudobnež oropal nesrečnega župnika edinega spričala, s katerim je mogel dokazati svojo nedolžnost pred meščani. Leonard, kateremu je bilo vse na tem, da bi neoskrunjeno ohranil svojo čast in dobro ime, posebno pri poštenih meščanih, je neprenehoma prosil, naj se mu verne list. Toda zaniherni človek ga je le zasmehoval in norčeval se ž njim. Tako so slednjič prišli v Gorkum, kjer jih je na obrežju reke nesterpno pričakovala velika množica ljudstva.

Komaj je stopil Leonard na suho, vže ga ljudstvo obsuje in najsuroviše zaničuje. Vse prek vpije in obsipa svetega moža z najgeršimi priimki. Eden od njih, Aljbert po imenu, ga zgrabi za persi in kriči: „Glej, ti izdajalec! zdaj je prišel čas, da sprejmeš zasluženo kazen za tvoje izdajstvo“. Ta človek je bil brodnik v Gorkumu, vže od mladih nog vdan krivoverstvu in brat tistega, ki je pozneje v Brili spraševal sv. marternika, kaker bomo še slišali. Drugi, ki je pozneje padel v krivični vojski proti katoliškemu kralju, je zgrabil župnika za roko, ga vlekel za seboj ter v eno mer zmerjal. Pa še vse hujše je imelo priti. Divje in razdraženo ljudstvo je hitelo za župnikom, kaker za kako divjo zverjo. Eni so ga suvali z nogami, drugi bili v obraz, neketeri pa tolkli s koli in palicami, kamer je priletelo. Grozno vpitje je bilo slišati, mej katerim se je posebno razlegal klic: „Izdajalec“ in pa: „Na viselice ž njim, na viselice! Vbijte ga!“

Leonard je pa mej tem le na to mislil, kako bi si rešil svojo čast in dobro ime, in zarad tega je rekel ljudstvu: „O moji ljubi someščani! jaz nisem prav nič takega storil, da bi me mogli obdolžiti izdajstva. Lahko se branim, le dovolite, da se opravičim“.

Toda zastonj se je trudil, da bi ga poslušalo razburjeno ljudstvo. Razun izdajstva so hudobneži nesrečnega župnika obdolžili še večih in gerših hudobij, ketere pa ni nihče verjel, ker so vsi vedeli, kako čisto in neomadežano je bilo njegovo življenje vseh šestnajst let, kar je pri njih pastirjeval.

Mejtem so prignali župnika v grad. Poveljnik je zapovedal razpeti ga na natezavnico, da bi izvedel, je li res kriv izdajstva.

Leonard se je moral sleči ter se pripraviti za martre. Preden je to storil, je poslal proč svojo sestro ter s tem vže dovolj spričal, kolika je bila njegova sramožljivost. Marin je na to kar naenkrat spremenil svoje povelje ter rekel, da se nima rabiti natezavnica. Ne ve se, kaj ga je k temu nagnilo. Morebiti ga je zadržala vest, nadalje martrati nedolžnega moža, kateremu je sam dal pisano dovoljenje za popotovanje.

Ko so ga odpeljali nazaj v grad, je Leonard zgnubil vse upanje še kedaj dobiti slobodo. Zatoraj je rekel sestri: „Zdaj vidiš, ljuba sestra, kako je z menoj. Ako bo Gospodu dopadlo, da tukaj vmerjem, ne žaluj preveč in ne dolži nobenega, temuč pripiši vse meni in mojim grehom.“ Te besede nam kažejo veliko ponižnost in krotkost pobožnega moža. Njegovi sovražniki kar besnijo ter ga skušajo v smert pripraviti z obrekovanjem. Vender pa noče, blagi in ponižni spoznavalec, da bi se pripisala njegova smert njim, temuč le njegovim grehom.

Na to veržejo župnika v ono ječo, kjer so bili frančiškani. Hezi so pa mej tem nalašč in prav pridno trosili laž po mestu, da je namerjal župnik sè svojim skrivnim begom mesto izdati in zato morajo vmreti on in vsi jetniki. Zakaj gotovo so vsi sporazumijeni ž njim. Tako so goverili najveljavniši mestni svetovalci. Župniku je bilo serčno žal, da se je dal na ta način hezom povod, vgonobiti vse jetnike. Čeravno popolnoma nedolžen, je vender pogosto prosil odpuščanja svoje sojetnike, da je pomnožil njih nevarnost sè svojo prederznostjo in neprevidnostjo.

Primerno se nam zdi tukaj povedati, kaj se je bilo dogodilo mej tem časom v ječi.

Marterniki so porabili čas večinoma za molitev in za to, da so se mej seboj tolažili in spodbujali k stanovitnosti.

Ranocelnik Teodor je prišel vsaki dan ob določeni uri v ječo, da je obvezal bolnim jetnikom rane in skoraj vsakikrat je našel oba zelo pobožna patra, Vilehada in Nikazija, klečeča na tleh vsa vtopljena v molitev. Mnogo teh jetnikov je pa tudi močno potrebovalo njegove zdravniške pomoči. Župniku Leonardu je dal zdravilo, da bi mu nekoliko zmanjšalo notranje bolečine, katere mu je napravilo nevsmiljeno suvanje in pretepanje. Na to je prevezal rane, katere je imel župnik Nikolaj na vratu.

S p. gvardijanom je imel dosti opravila, ker je bil ves poln ran, po obrazu, v ustih, po vratu in skoraj po celem životu. Pri tej priliki se je zdravnik práv ljubeznjivo in zaupno ž njim razgovarjal. Pogosto ga je vprašal, kako se čuti in kaj misli, posebno keđer so razne okoliščine kazale, da nimajo nič dobrega upati. Pater gvardijan je vsakikrat odgovoril, da je prav dobre volje in da bi bil prav srečen, ke bi mu Bog podelil to veliko milost, da bi se mogel do smerti stanovitno boriti za katoliško resnico. Sv. mož je čutil v sercu to, kar govori psajmist o samem sebi: „Po obilnosti bolečin v mojem sercu so tolažbe tvoje razveseljevale mojo dušo“ (Ps. 93, 19), ali kaker govori sv. Pavel: „Kaker je terpljenje Kristusovo v nas obilno, tako je tudi po Kristusu obilna naša tolažba“. (II. Kor. 1, 5.) Popolnoma resnične so tudi besede nekega drugega, ki pravi: „Čeravno nikedar ne manjka nebeške tolažbe zvestim služabnikom božjim, se jim ona vender v toliko veči meri deli, koliker bolj raste besnost preganjalecv.“ Zdravnik je večkrat prav silil p. Nikolaja, naj sprejme prostost za katero se toliko trudijo njegovi sorodniki. Serčni spoznavalec je pa le rekel: Jaz sem vodja in pastir, ti bratje so meni izročene ovčice. Moja vest in služba mi ne pripusti, zapustiti jih v toliki stiski. Moj terdni sklep je, z božjo pomočjo, ž njimi ali živeti ali vmreti. Ako namreč jaz dobim prostost po prizadevanji mojih prijatelov in sorodnikov, kaj bo s temi, ki nimajo ne prijatelov, ne sorodnikov? Ali sme zapustiti brat brata in pastir svoje ovčice? Pred toliko hudobijo obvaruj me, o Gospod! V zaupanju na njegovo pomoč sem vže davno sklenil pri njih ostati ter jih poterjevati z opominjevanjem in spodbujevanjem, dokler ne zaslužijo krone zmage.“ Teodor je odgovoril: „Ali bi ne bilo bolje, da se ti rešiš ječe ter s katoliškimi meščani skupno delaš za njih rešitev, kaker da tičiš tukaj v ječi brez koristi? Saj je vender očitno, da se bodo katoliški meščani dvakrat bolj trudili rešiti tvoje sobrate, ako boš ti mej njimi.“ Na to je rekel p. Nikolaj: „Jaz se nikaker ne branim zapustiti ječo, da di mogel tem vspešniše delati za rešitev sobratov. Toda dovoliti bi se mi moralo vsaki dan priti k njim, da bi jih mogel spodbujati in tolažiti in sicer tako dolgo, da se ali z menoj vred iz ječe izpuste, ali da morem ž njimi vmreti.“ Tega pa zdravnik ni hotel dopustiti, temuč menil je, da bi moral skrit ostati v mestu pri svojih prijatelih; zakaj kaker hitro bi se v grad povernil, bi ga hezi vjeli in zopet zaperli. Na tako

prigovarjanje je rekel p. gvardijan: „Ker je temu tako, je bolje, da ostanem pri bratih; zakaj, ako Bog da, nobena reč me ne bo odvernila, da bi ne spolnil svoje dolžnosti.“ Na ta način je p. Nikolaj v resnici pokazal, da ljubi svoje brate ko skerban pastir in dober oče ter, da ga ne more od njih ločiti ne upanje na lastno rešitev, ne strah pred grozovito smertjo, ne prigovarjanje prijatelov in sorodnikov.

XII. POGlavJE.

Nov pa brezvspešen poskus rešiti jetnike — Odpeljejo jih v Brilo.

Ko so Leonarda zopet nazaj dobili in kaker dragocen plen zopet v ječo zaperli, so hezi skerbno pazili, da bi jim v novič ne ušel. Zavoljo tega so sklenili z novo tožbo pokončati njega in vse druge jetnike. V ta namen so prehodili vse mestne ulice, šuntali ljudstvo, dražili veljavne meščane, lažnjivo povekšavali namišljene hudobije župnika Leonarda, dolžili njega in jetnike sploh izdajstva, ter porabili vsak pripomoček, ki bi mogel škoditi jetnikom.

Toliko je bilo sovraštvo, s katerim so divjali zoper jetnike in posebno zoper župnika Leonarda, da se smejo oberniti na njih besede kraljevega pevca: „Moji sovražniki so hudo zoper mene govorili: Kedaj bo vmerl in bo poginilo njegovo ime?“ (Ps. 40, 6.) Vender je pa bilo nekaj dobrih katoličanov, ki so se mnogo trudili, da rešijo jetnike. Ali vse njih prizadevanje je vničila zvijačnost sovražne stranke. Neketeri iz mestnega starešinstva so si sami sebi nasprotovali v svojih sodbah, ker bi si bili radi ohranili prijaznost katoličanov in hezov. V sercu so bili naklonjeni hezom; očitno so sicer govorili za to, naj se jetniki spuste, na skrivnem so pa delali zoper to. Drugi zopet so pa menili, naj se pripuste menihi, kot tako sovraženi in zaničevani ljudje njih osodi, le za rešitev ostalih naj se dela. Resnici na ljubo pa moramo povedati, da tudi v mestnem starešinstvu ni manjkalo mož, ki so odločno zaverгли to mnenje ter govorili za to, da se mora enako skerbeti za oslobojenje redovnikov kaker svetnih duhovnikov in po tem načelu so se tudi zvesto trudili. Mej temi se je posebno odlikoval verli moj dobri prijatelj. Ko se je o tej zadevi razgovarjalo v mestnem zboru, je on vstal ter rekel, da gre za vse jetnike brez razločka, naj bodo menihi ali pa ne;

ne sme se delati razložka, temuč na vse se je treba enako ozirati. Zakaj ko se je izročal grad, se je storila pogodba z Marinom, da se da prostost vsem, ki so bili v gradu, brez ozira na stan. Na to pogodbo je on dvakrat, da, trikrat slovesno prisegel, preden se je polastil gradu. Za to ga je treba prositi in siliti, da izpolni svojo obljubo in slovesno prisego ter spusti vse jetnike brez razložka. To dokazovanje je bilo tako jasno in določno, da mu je župan precej priterdil ter se izrazil, da je vse resnično tako in zahtevanje pravično. Njemu je priterdil tudi ves mestni zbor.

Veliko vprašanje je pa bilo, kako pripraviti Marina k temu, da izpolni svojo obljubo. Večkrat so ga bili vže opomnili, naj se derži pogodbe, pa vselej se je izgovarjal, da jetnike spustiti ni v njegovi moči. Ravno tako malo je bilo to pričakovati od grofa Marškega in njegovega poslanca Omalija. Ni toraj ostalo drugega, kaker naravnost se pisмено obrniti na Viljema Oranskega ter ga prositi, naj on zapove poveljniku, deržati se zaprisežene pogodbe in jetnike brez izjeme izpustiti. Oranec, zvit in prekanjen mož, si je vedel veliko spoštovanje pridobiti sè svojo na videz veliko ljubeznijo do domovine in z drugimi zvijačami. Tudi mestni svetovalci so upali doseči svoj namen ž njegovim posredovanjem ter enoglasno sklenili poslati k njemu poslanca s pisano prošnjo. Čeravno je pa bil ta sklep enoglasen, so bili vendar neketeri v mestnem zboru, ki so na vso moč sovražili redovnike in duhovnike sploh, ter so tudi skrivaj vse poskusili, da bi bili jetniki kaker hitro mogoče pomorjeni. V svoj namen so se poslužili neketerih prav spridenih ljudi svoje stranke. Njih namen je bil prehiteti povelje Oranca s tem, da se smertna sodba berž izvrši. Da bi to dosegli, so šli neketeri vže poprej h grofu Marškemu, kervoločnemu preganjalcu vseh duhovnikov in redovnikov. Zakaj Viljem Oranski še ni bil prišel v Holandijo in moč grofa Marškega je bila tako narastla, da je bilo nevarno nasproti ravnati njegovemu povelju. Tako je bil grof poslal Amalija v Gorkum, kaker smo vže slišali, ter mu zapovedal vse menihe in duhovnike, kar jih je v ječi, kot jetnike k njemu pripeljati. Ta je bil precej po svojem prihodu v Gorkum jetnike v ječi obiskal ter jih tudi martral; na to pa je odrinil z enim oddelkom vojščakov v kake štiri milje od Gorkuma oddaljeno mesto Bomeljn v provinciji Geljden. Tjakaj so ga bili namreč poklicali neketeri meščani, ki so bili vdani novi kri-

vi veri, in on je zato tudi pričakoval, da bo našel pri svojem prihodu mestna vrata odperta. Pa zelo se je zmotil. Veči in boljši del meščanov je postavil na mestno obzidje kanone, da bi ga odgnali, ke bi se derznil približati mestu. V bližini so stali tudi španjolski vojščaki, ki so sovražniku nastavili past. Delali so se, kaker bi se bali; bežali so pred hezi ter tako zvalili Omalija in njegove vojščake prav blizu obzidja mesta Bomeljna. Tukaj se je pa vsula nadnje kar toča krogelj. Ob enem so se na videz bežeči Španjolci proti njim obrnili in Omalija popolnoma premagali, tako da je zgubil kakih 60 mož in se moral hitro verniti. Da bi bili le stanovitni ostali prebivalci mesta Bomeljna v tej zvestobi do Boga in kralja; pa žal, da so se dali pozneje zaplesti v homatije in prepire, v ketere so bila zapletena druga mesta po Holandiji.

Mej tem časom, ker je bil Omalius na potu proti Bomeljnu, so si mnogo prizadevali katoliški meščani v Gorkumu prostost dobiti jetnikom. Ker jim ni ostalo druge poti, so sklenili, z denarjem odkupiti jetnike. Pogajati so se pričeli z nekim višjim častnikom, ki je bil v veliki veljavi pri Marinu. Vže so se bili pogovorili glede denarja. Pa ravno ko so ga hoteli izplačati, se je zgodila ona zmešnjava, ketero so napravili hezi zarad odhoda župnikovega. Tako se je tudi ta poskus ponesrečil.

Tretjega julija proti večeru je prišel premagani Omalij serdit in besen v Gorkum. Prejšnji dan so bili zaperli v gradu župnika Leonarda. Ko so si katoiški meščani z veliko gorečnostjo prizadevali za odkupitev jetnikov, so jih prosili neketeri goljufivi in hinavski ljudje, naj, če so pametni, tudi z eno besedico jetnikov ne omenijo pred Omalijem, temuč naj za toliko časa, dokler on ne odide, yso to reč v miru puste. Zakaj bati se je, da se bo on, naj serditiši sovražnik Bogu posvečenih oseb, še hujše razserdil, ako bi mu povedali, da žele odkupiti jetnike. On bi gotovo jetnike ali precej vzkazal vmoriti, ali jih pa odpeljal v Brilo; njegovo terdo šerco se ne da omehčati z denarjem. To je bilo pa popolnoma napačno. Zakaj ravno tisti čas je dal on prostost nekemu duhovniku, ki ga je za to prosil in svojo prošnjo z denarjem podperl. Ta je bil sicer vže pred nekoliko dnevi iz ječe spuščen, pa na Omalijevo povelje bi bil imel tudi on z drugimi jetniki vred odpeljan biti v Brilo. Duhovnik je bil vže popolnoma obupal, da se bo mogel še kedaj rešiti ter si je bil tudi, kot posebno milost izprosil, naj mu raje odsekajo glavo,

kaker ga sramotno obesijo na viselice. Tisti goljufivci so pa le dosegli svoj namen s tem, da so tako zvito premotili sicer dobre pa lahkoverne meščane. Ti so namreč res popustili vse prizadevanje in poskuse rešiti jetnike, dokler je bil Omalij v mestu. Omalijus je odločil svoj odhod na peti dan julija zvečer; seboj je sklenil tudi jetnike odpeljati v Brilo. V Gorkumu jih očitno vmoriti se je bal zaradi ljudstva in zato jih je hotel odpeljati po noči. Tako so mu svetovali hezi v mestu, ker so se bali, da se bodo katoličani zoperstavili, ako bi se to po dnevi zgodilo.

Po noči mej 5. in 6. julijem, ravno nedelja je bila, so prišli v ječo hlapci pekla, da bi odpeljali marternike. Poprej so vgrabili frančiškancem zgoranjo obleko in plašče, nekateri so namreč še imeli to obleko, tako da jim ni ostalo nič drugega kaker spodnja obleka. Enako so vzeli tudi svetnim duhovnikom verhno duhovniško suknjo, neketerim še kako drugo oblačilo, ako je bila le količkaj vredna. Ako se je kedo derznil prositi, naj mu puste vsaj najpotrebniše, so ga pričeli le pretepati. Tako se je zgodilo častitljivemu starčku P. Vilehadu. Ker se je zaradi hudega mraza ves tresel, je prosil vojščake, naj mu vender vernejo stari plašč, da se vsaj nekoliko pokrije. Toda grozovitnežev niso genile mile prošnje, niti siva starost, temuž zaničevali so ga in preteпали ter vpili nad njim: „O ti stari izdajalec! Še veliko preveč se ti prizanaša, tebi in drugim izdajalcem in malikovavcem. Se preveč lepo se ravna z vami hudobneži. Vi vsi zaslužite, da bi se vas do kervi bičalo in potem obleklo v vreče namočene v slani vodi. Le pomislite, kako gerdo ste vi ravnali z našimi tovariši.“ Pri teh besedah so nedolžnega starčka nevsmiljeno bili s pestmi po glavi in po obrazu. On je pa molčal; le svoj „Deo gratias!“ je ponavljal in molil za svoje rabeljne. In ta pobožni starček naj bi bil kedaj komu stregel po življenju? Slednjič se je vbožca vsmilil neki vojščak ter ga ogernil sè starim, malovrednim plaščem.

To je bil konec terpljenja katero so morali prestati marterniki v gorkumski ječi.

Mesečna duhovna samota

ali

pripravljanje na smert.

Mesec julij.

(Predvečerno premišljevanje glej prvi zvezek na strani 15.)

Dopoldansko premišljevanje.

O v i c a h.

„Glej, za me ni pomoči v meni, in
tudi moji prijatelji so od mene pobeg-
nili.“ Job. 6, 13.

Na posebni sodbi bo Bog obsodil tvojo dušo v nebesa ali v pekel ali v vice. V vice boš obsojen, ako boš vmer! brez smertnega greha v milosti božji, toda na sebi boš imel še kak majhin greh, ali če ne boš preterpel na tem svetu cele časne kazni. Naša sveta vera nas namreč uči, da v nebesa ne more nič nečistega, in gdor v tem življenju na zemlji ne popravi dolgov in kazni svojih grehov s pokoro, mora iti v vice, iz katerih ne bo prišel, dokler ne bo preterpel cele časne kazni in se popolnoma očistil madežev malib grehov. „Resnično, povem ti, da ne pojdeš vunkaj od ondod, dokler ne plačaš zadnjega vinarja.“¹⁾ V vicah terpi duša neizrečeno in neketera po več let, in sama si ne more prav nič pomagati. To dobro prevdarjaj, da se boš varoval tudi majhinitih grehov, za storjene pokoro delal in dušam v vicah pomagal; ker pa brez božje pomoči ne moreš, ponižaj se in prosi svetega Duha, naj te razsvetljuje mej premišljevanjem sè svojo milostjo. To mesečno pripravo za srečno smert posveti svetemu Kamilu, patronu vmirajočih.

1. Vice so kraj, kjer božja pravica kaznuje ne sicer večno, vender pa zelo ostro. Vice so ječa, kjer duša pokoro dela za svoje male grehe in časne kazni, dokler popolno ne zadosti božji pravici. V vicah je ogenj, v katerem duša terpi in čisti madeže, s katerimi se je ločila s tega sveta, kaker govori prerok

¹⁾ Mat. 5, 26.

Izaija: „Gospod bo odmil vso nesnago sijonskim hčeram... in opral sè sodnjim duhom in z gorečim duhom“. ¹⁾ O čudoviti plamen, ki poišče najskrivniši kot duše in serca, ki najde najbolj skrite in najmanjše madeže, vsako nepopolnost in slabost, vsega se poprime in sežge. „Kakšno je vsako delo, bo ogenj poskusil.... Čiger delo zgori, ta bo škodo terpel, on pa bo otet, vendar tako, kaker skozi ogenj“. ²⁾

S temi besedami pove sv. Pavel vse, kar dela vice strašne. Duša v vicah ne bo pogubljena, „bo oteta, vendar tako, kaker skozi ogenj“. V ognju terpi in se čisti duša, v ognju, proti kateremu naš ogenj na zemlji še senca ni. Sv. Avguštín pravi, da je ravno tisti ogenj, kateri čisti duše v vicah in v katerem gorijo pogubljeni. Sveti Anzeljm terdi, da je najmanjše terpljenje v vicah hujše, kaker največe na zemlji. Ako boš po smerti v vice prišel, ne boš samo gorel, ampak tudi škodo terpel. Lahko bi že namreč v nebesih Boga gledal, pa ga še ne boš smel, veselil se pri Materi božji, angeljih in svetnikih, pa moraš čakati v vicah v ognju. Tvoja duša bi šla precej po sodbi neizrečeno rada v nebesa Boga gledat, pa ne sme. „Kaker hrepeni jelen po studenčni vodi, tako hrepeni moja duša po tebi, o Bog! Mojo dušo žeja po močnem živem Bogu; kedaj bom prišel in se prikazal pred božje obličje,“ ³⁾ tako zdihuje duša v vicah s kraljem Davidom. Duša, ločena od telesa, veliko bolj spozna božjo lepoto in veliko bolj hrepeni pri Bogu biti v nebesih, pa ne sme; ločena je od Boga in to je njena največa škoda, največa kazen, največe terpljenje v vicah.

„Resnično, povem ti, da ne pojdeš vunkej od ondot, dokler ne plačaš zadnjega viuarja“. ⁴⁾ To si tudi meni zažugal, in ako me boš obsodil v vice, ne boš prišla moja duša iz njih, dokler ne boš vse kazni preterpela in očiščena vseh madežev. Takrat boš sama sebi sponašala, kako lahko bi zdaj gledala Boga v nebesih, in se prašala, zakaj neki terpim zdaj v vicah in sam sebi boš rekel: Ker nisem na tem svetu pokore delal, ker sem bil mlačen, ker sem nemarno opravljal dolžnosti svojega stanu in molitve, ker sem bil len, ničern in ker sem gerlu vse pri-

¹⁾ Izaija 4, 4.

²⁾ Kor. 3, 13. 15.

³⁾ Ps. 41.

⁴⁾ Mat. 5. 6.

voščil. Zavoljo teh reči, za ketere se nisem menil na zemlji, nesmem še Boga gledati in namesti se veseliti v nebesih, moram tukaj v vicah terpeti, dasiravno nisem pogubljen. „O Gospod, doklej?“ ¹⁾ „Gorje meni, da se moje popotovanje podaljšuje.“ ²⁾

2. Duše v vicah veliko terpijo in so res vboge duše, posebno ker si same ne morejo pomagati iz vic. Vbožec je gdor ima dolgove, pa jih vender le more poplačati, ako je priden in varčen; vbožec je jetnik v ječi; pa vender mu je večkrat z denarjem in prošnjo drugih kazni skrajšana, odpuščena. Duše v vicah so tudi vbožice, ker so dolžne Bogu in mu same ne morejo poplačati svojega dolga, ker si ne morejo več zaslužiti, vbožice so, ker ne morejo prositi sodnika, da bi jim kazni odpustil. Same si ne morejo več pomagati, same terpijo in bodo terpele, dokler ne poplačajo zadnjega vinarja svojega dolga. Nič dobrega ne morejo več storiti, „zakaj čas dela je njim ušel,“ ³⁾ pravi sv. Avguštin. Tukaj na zemlji so imele dan za delati, v vicah je noč in ne morejo več delati. Saj je Kristus sam rekel: „Jez moram delati... dokler je dan; pride noč, ko nihče ne more delati.“ ⁴⁾ Na zemlji, v tem življenju je čas setve, v večnosti pa žetve. „Kar človek seje, to bo tudi žel,“ ⁵⁾ in sveti Duh govori po pridigarju: „Mertvi nimajo več zasluženja.“ ⁶⁾ Duše v vicah si nemorejo več zaslužiti, tudi v terpljenju si ne morejo pomagati. „Glej, za me ni pomoči v meni.“ ⁷⁾ Otroci se ti smi i, ako ga vidiš, da terpi in se joče in si ne more pomagati, glej, duše v vicah so veliko bolj brez pomoči, kakor otroci in jočejo in terpijo ure, dneve, morebiti več let, da celo po sto let in zdihujejo: „Vsmilite se me, vsmilite se me, vsaj vi prijatelji moji; ker Gospodova roka me je zadela.“ ⁸⁾ Išči tedaj pomoči za se o pravem času, dokler jo moreš najti in sicer tako, da boš pomagal vbogim dušam v vicah z molitvijo, z miloščino, z drugimi dobrimi deli, da boš zanje hodil k sveti maši in k svetemu obhajilu; pridno se vdeležuj odpustkov in jim jih daruj, moli zanje, po-

¹⁾ Ps. 6, 4.

²⁾ Ps. 119, 5.

³⁾ Serm. 44, ad fratr. in Erem.

⁴⁾ Jan. 9, 4.

⁵⁾ Gal. 6, 8,

⁶⁾ Pridigar, 9, 5.

⁷⁾ Job, 6, 13.

⁸⁾ Job. 13, 21.

šebno pa za tiste, ki so najbolj zapuščene. Oh koliko duš v vicah zdihuje: „Glej, za me ni pomoči v meni, in tudi moji prijatelji (otroci, znanci itd.) so od mene pobegnili.“¹⁾ Vsak dan tedaj stori kaj za duše v vicah, potem gotovo ne boš zapuščen na zadnjo uro, ne v vicah. Veliko duš je mej svetom, ki darujejo dušam v vicah vse, kar dobrega storijo; izročijo namreč Materi božji in jo prosijo, naj ona razdeli njih spokorna dela mej duše v vicah, katerim hoče. Boš li opustil to junaško delo ljubezni, ki ti bo prineslo dvojen dobiček, namreč zahvalo Marijino in vernih duš? Vsak dan bom tedaj molil za verne duše, za ketere sem dolžan, posebno pa še za svoje stariše, ki vživam kar so oni s trudom in potom pridobili in meni zapustili. Gospod, daj jim večni pokoj in večna luč naj jim sveti. Naj počivajo v miru. Amen.

Popoldansko premišljevanje.

Na smertni postelji pečejo bolnika dobra dela
ketera je slabo opravljal, ali opuščal.

„Ko čas dobim, bom po pravici sodil“ Ps. 74, 3.

„Kako se stresem, je rekel kardinalj Hugo, keder premišlujem, da bo naj pravičniji Bog tudi dobra dela sodil“²⁾. „Ko dobim čas, bom po pravici (pravico, dobro) sodil.“ Zdaj ti daje Bog čas, da moreš delati za zveličanje svoje duše, ko pa pride njegov čas, „ko čas dobim,“ ura tvoje smerti, bo natanko preiskal in sodil ne samo tvoje grehe, ampak tvoja dobra dela. „Sonce pravice, (Jezus), ki bo vse pravično sodil, pravi sveti Hije-ronim, ne bo pustil, da bi skrito ostalo ne dobro, ne hudo, ne čednosti, ne pregrehe.“³⁾ Bog bo tedaj sodil ne samo grehe, ampak tudi dobra dela in čednosti, vse, kar si dobrega, pa slabo storil ali celo opustil; in to je pobožne in svetnike na smertni postelji zelo skerbelo; kaj bo še le s tabò, ako si len in dobro poveršno delaš, ali morebiti opuščáš? Zato premisli to popoldne, koliko in kako si delal dobro in v čem se moraš popraviti. O

¹⁾ Job. 6, 13.

²⁾ Pri Barzia, excitator. serm. 25. tom. 1.

³⁾ In Malach.

Jezus, moj prihodnji sodnik, razsvetli zdaj mojo pamet, da bom poznal svojo mlačnost in nemarnost, potem pa začel goreče delati dobro in nabirati zasluženje za večnost.

1. Bog sodi dušo po smerti zelo ostro, „ko čas dobim, bom po pravici sodil,“ brez vsmiljenja, ne samo grehe, ampak tudi dobra dela „bom po pravici (pravico) sodil.“ Sodil bo, kar si dobrega storil, kako si se postil, miloščino dajal. molil; kako si bil pri sveti maši, kako si poslušal pridige, kako se pripravljaj za sveto spoved, kako si hodil k svetemu obhajilu. Sodil bo, kako si poslušal svoje stariše, višje, gospodarja, gospodinjo, kako si delal, keder te ni videl gospodar, kako si sprejeto delo napravil, na videz, na pol, samo, da si prej končal, ali da si denar prejel, ali zapoved spolnil. Bog bo preiskal, ali si storil o pravem času, z dobrim namenom, vesel, natančno, pridno, vestno. V svojem stanu, v tretjem redu storiš veliko dobrega, postiš se, moliš, hodiš k sveti maši, poslušáš pridige, prejemaš sveta zakramenta, pa kako bo s tabo na sodbi, ako naglo, na pol raztreseno, nemarno, mlačno, morebiti iz slabega namena vse to opravljaš, da bi te drugi hvalili, ali za pobožnega imeli? Vse to bo Kristus natančno preiskal in ostro sodil; ali se ne bojiš te ostre sodbe? Na zadnjo uro se boš kesal, zakaj si dobra dela tako slabo opravljal; rad bi takrat popravil, pa bo prepozno. Boš vedno tako mlačno živel?

„Moje nedopolnjenje so videle tvoje oči“¹⁾. Ti, o moj Bog, dobro veš kako nepopoln sem, kako raztreseno molim, kako nemaren sem pri sveti maši, kako slabo opravljam naložene reči, hitro, poveršno, na pol. Z jezikom te častim, serce pa ne ve, kaj jezik govori, in zato se pritožuješ tudi čez mene: „To ljudstvo me časti z ustnicami, njih serce je pa daleč od mene. Pa zastonj me časte . . .“²⁾. Boš, moja duša, vedno tako mlačna? Ne, pametniše bo, da se bom premagoval in ne več tako mlačno raztreseno, iz navade, delal, molil in sveta zakramenta prejemal, kaker pa poln mlačnosti stopil pred božji sodnji stol in potem obsojen v vice, ako ne v pekel. Odpusti, o moj Jezus, mojo veliko mlačnost in nemarnost, vsako jutro bom napravil dober namen, da bom storil vsako delo in molitev vestno, z veselim.

¹⁾ Ps. 138, 16.

²⁾ Mat. 15 8. 9.

sercem in iz ljubezni do tebe, da bom tako spolnjeval tvojo sveto voljo.

2. Težak odgovor čaka kristijana pri sodbi zavoljo slabo opravljenih dobrih del, težji pa še zavoljo opuščanih. Na smertni postelji očita vest bolniku, koliko rožnih vencev, križevih potov bi bil lahko zmolil, koliko drugih molitev bi bil lahko opravil za se in druge, žive in mertve, kolikokrat bi bil lahko šel k sveti maši ob delavnikih, kolikokrat bi bil lahko pristopil k svetemu obhajilu, in se vdeležil odpustkov, več vbogajme dal, druge nagovarjal, da bi pobožno živeli, dobro delali. Takrat „bo odperl svoje oči, in nič ne bo našel“¹⁾. Na zadnjo uro bi rad veliko dobrega storil, pa takrat „ne bo več časa“²⁾, zato dobro preglej, kako si do zdaj živel in kako misliš dalje živeti in ne bodi lahkomišljen, temuč boj se, da te Kristus ne prekolne kaker figovo drevo. „Šel je k figovemu drevesu, in ni nič našel na njem, kaker le listje“³⁾ In dasiravno to drevo ni bilo suho in nobenemu na poti, ker je bilo „pri potu“ in „za fige še ni bil čas“⁴⁾, ga je vendar Kristus prekel: „Nikar se ne rodi na tebi sad vekomaj“⁵⁾. Kaj bo še le s tistim, ki ne rodi in ne prinaša dobrih del, keder je čas? Lahko se bojiš, da bo tudi čez tebe Kristus rekel: „Posekaj ga tedaj! čemu še prostor jemlje“⁶⁾. Zdaj se boj, ne zamujaj priložnosti dobro delati, da ne boš zgubil priložnosti srečno vmreti.

„Ne hodi v sodbo sè svojim hlapcem, keder pred tvojim obličjem ni nobeden živih pravičen“⁷⁾. „Ne pokličí me v sredi mojih du“⁸⁾, zakaj veliko dobrega sem opustil, veliko hudega pa storil in svojega neskončno pravičnega Sodnika žalil. Lahko bi bil svet, in moram tudi biti, pa kakšen kristijan, kak tretjerednik sem v resnici? Sveto vero imam, ali „vera če nima del, je mertva sama v sebi“ pravi sv. Jakob⁹⁾. Zanemaril, zapravlil sem toliko dragega časa, toliko milosti, zanemarjal sem svoje

¹⁾ Job 27, 19.

²⁾ Razod. 10, 6.

³⁾ Mat. 21, 19.

⁴⁾ Eark. 11, 13.

⁵⁾ Mat. 21, 19.

⁶⁾ Luk. 13, 7.

⁷⁾ Ps. 143, 2.

⁸⁾ Ps. 101, 25.

⁹⁾ Jak. 2, 17.

dolžnosti, sè sto in sto rečmi sem se pečal, na te pa, o moj Bog, sem skoraj pozabil, iz to me že zdaj peče, kako me bo peklo še le na zadnjo uro, ko ne bom mogel dobrega delati. Zato te prosim, podaljšaj moje življenje in daj mi svojo pomoč, da bom mogel tako goreče živeti kakor sem po prvem svetem obhajilu in ko sem stopil v tretji red. Naganjaj me, da bom dobro rabil tvoje milosti, talente, čas, spolnjeval svoje dolžnosti in popravil, kar sem hudega storil, in nadomestil, kar sem dobrega opustil. da bom imel mirno vest v življenju in v smertni uri.

„Kaj pomaga . . . če gdo pravi, da ima vero, del pa nima? Ga bo li vera mogla zveličati“. Jak. 2, 14.

Sveti rožni venec.

(P. L. H)

Častitljivi del.

III. Keteri nam je svetega Duha poslal.

In so se jim prikazali razdeljeni jeziki, kakor ognja, in je sedel na njih slehernega; in so bili napolnjeni vsi sè svetim Duhom. Djanje ap. II 3.

Na povelje Gospodovo so se vernili apostolji po vnebohodu v Jeruzalem; šli so v obednico, kjer so bili prej pri zadnji večerji, in tam so prebivali. Ž njimi so bile tudi žene, in tudi mati Jezusova Marija; vstrajali so jednodušno v molitvi, da bi se pripravljali na prihod obljubljenega svetega Duha. Deseti dan je bilo spolnjeno njih upanje.

Ta čudoviti prihod sv. Duha opisuje evangelist sv. Luka, v drugem poglavju apostolskega djanja, ki se bere na binkoštno nedeljo ko berilo.

Posnetek poročila Lukovega je to-le: Ko je prišel binkoštni dan, so bili zbrani na tistem mestu vsi; in nastal je z neba šum, kakor piš prihajajoče nevihte, in napolnil je hišo, kjer so bili. In prikazali so se ognjeni jeziki, razklani zgorej; in plameni so se vsedli na glavo vsakemu. In vsi so bili napol-

njeni svetega Duha, in so jeli govoriti v mnogoterih jezikih. Bili so takrat v Jeruzalemu Judje, pobožni možje, iz vseh narodov in pokrajin pod nebom. In ko se je slišal ta šum piša, privrela je množica ljudi skupaj; in vsi so stermeli, ker jih je slišal govoriti vsak v jeziku svojega rojstnega kraja; vsi so rekli sterméči in čudeči se: „Glejte! ali niso vsi, ki govore, Galilejci? mi pa jih slišimo govoriti vsak v svojem jeziku!? Kaj hoče to biti?“ — Drugi pa so se posmehovali, rekoč: „Sladkega vina so pijani.“ —

Na to vstane Peter, povzdigne svoj glas ter reče:

„Možje Judje! zaslišite z ušesmi moje besede! Ne, niso pijani ne, kaker menite vi. Danes je spolnjeno, kar je bilo rečeno po preroku Joëlu; Bog je poslal svojega Duha, ta dela čudeže, ketere vidite; to vam naj bode priča, da Jezus Nazarenski, keterega ste vi križali po krivici, da je on Kristus to je Izveličar in Odrešenik sveta; in da vi ne bote izveličani, ako ne verujete nanj, in če se ne daste kerstiti na njegovo ime.“ — In tisti, keteri so sprejeli govor in besede Petrove, so bili kerščeni; in okoli tri tisoč je bilo sprejetih ta dan v družbo vernikov.

To sveto sporočilo premišljujmo bolj natančno in posnemimo iz njega nauke za nas.

1. Perve binkošti.

O binkoštih se je sešlo vsako leto v Jeruzalem čuda ljudi iz vseh dežel in vseh pokrajin; to je bil za velikonočjo naj večí praznik; Judje so praznovali takrat spomin na postavodajstvo na gori Sinai, ker jim je namreč Bog dal zapovedi po Mozesu. To je bil pa tudi ob jednem praznik pervencev; takrat namreč je bil sklep žetve, in vsak gospodar je moral prinesti v dar pervino pridelkov. Takratne binkošti po Jezusovem vnebohodu pa so bile praznik žetve posebne verste.

Kaker je nekedaj Bog pripravljal izraeljske otroke petdeset dni v puščavi, da je dal po Mozesu zapovedi pisane na dveh kamenitih tablah, tako je dal Jezus petdeset dni po vstajenji na perve kerščanske binkošti novo postaviljubezni, ketere pa ni zapisal na kamen, marveč z gorečimi čerkami vsmiljene ljubezni v serce apostoljev in vernih. Takrat je poslal Gospod pervikrat apostolje na žetev, in glej! kako obilen

sad so prinesli domov! Tri tisoč jih sprejme prvo pridigo in prerojeni od milosti Božje grejo v svojo domovino nazaj kot spoznavalci in oznanjevalci novega nauka.

Šum piša, bobnenje groma, te slike in podobe veličastva privedejo množico do hiše, kjer vidijo ognjene jezike na njih glavah; tu spoznajo učinek svetega Duha.

Piš je podoba milostivega učinka po sv. Duhu v sercu človeka. — Keder tulijo viharji po deželi, odženejo okužene in škodljive sopare, očistijo zrak, in krepijo naravo za poživljenje: tako očisti sv. Duh naše serce hudobije greha, okrepeča dušo, in prerodi nas na novo življenje s posvečujočo milostjo.

Moč vetra (piša) je tolika, da žene težko obložene barke daleč čez morje: tako vzbuja pripravljajoča milost sv. Duha grešnega človeka iz njegovega spanja, vznemirja mu serce, in ne da mu miru, dokler se ne napoti v zavetje pokore, dokler ne najde pokoja pri Bogu, svojem zveličarju.

Človek ne more živeti, če nima zmirom, oživljajočega zraka: tako tudi ne more nadaljevati in dovršiti pričetega dela za izveličanje duše brez spremljajoče in dovršujoče milosti sv. Duha, zakaj „Bog je, ki dela v vas hoteti in dopolniti po svoji dobri volji“. (Filpl. 2, 3.)

Sv. Duh se je napovedal v šumu piša, in se je združil z apostolji v podobi ognjenih jezikov. Jezik je za to, da zbrane misli izraža z besedo. Kaker nastane iz misli beseda, iz besedi govor, tako izhaja sv. Duh od Boga Očeta in Boga Sinu kot iz skupnega vira. — Bog Oče je hotel; Bog Sin Beseda je izrekel; sveti Duh je pa storil. Prikazanje svetega Duha v podobi jezikov hoče pokazati njegovo lastno bistvo, hoče pa tudi naznaniti učinek njegovih milosti pri apostoljih; njim hoče namreč podeliti dar jezikov, da bodo bolj spretni oznanjevalci evangelija celemu svetu.

Ogenj ogreva, mehča neketere stvari; neketere sterdi, neketere spreminja v ogenj in jih vniči; tako sveti Duh vnema duše; jih omehčuje s sladkostjo svoje ljubezni; jih uterjuje z močjo svoje milosti; jih povzdiguje proti nebesam; jih posvečuje in dela pobožne. Ogenj svete ljubezni vničuje v dušah vse posvetno in zemeljsko, vso meseno sladnost, in daje moč, da premagujejo vse skušnjave.

Kaker je Kristus postavil zakrament svetega altarja pod podobami kruha in vina, da nam pokaže, da je res on dušna

žrana: tako se je sv. Duh napovedal aposteljnomo v podobah ognjenih jezikov v šumu in pišu, da jim pokaže svojo Božjo natoro in moč.

2. Kako biva sv. Duh v duši.

Neketerim bi se čudno zdelo, da je bil sv. Duh poslan še le po vnebohodu našega Izveličarja; dosti je sicer, da navedemo za vzrok sklep Božji, pa vender dodamo še to: Nebeški Oče je hotel pokazati, da je ta vzvišeni dar prištevati Kristusu, zakaj on ga je sprosil z molitvijo. Saj je rekel sam: „In jaz bom Očeta prosil, in vam bo dal družega tolažnika, da bo pri vas ostal vekomaj.“ (Jan. 14, 16.) Pa ne samo z molitvijo je pridobil ta dar, marveč zlasti se svojim blagodejnim življenjem, terpljenjem, se svojo pokorščino do smerti na križu, se slavnosnim vstajenjem in vnebohodom, ki je kronanjegovega zaslužnega življenja. Kot sad tega požertvovalnega življenja nam je poslal sv. Duha. Zakaj Jezus je z britkim terpljenjem in smertjo zbrisal krivdo greha, zadostil pravici Božji, in postavil človeka za otroka Božjega; poslal je sv. Duha, da podeli Cerkvi sad Jezusovega zaslužnja. Zato sv. Duh ni mogel prej priti; saj pravi sv. Janez: „Duh še ni bil dan, ker Jezus še ni bil poveličan.“ (Jan. 7, 39.)

Ko je bil Jezus svet odrešil in šel v veličastje nebeško, poslal je sv. Duha, da nas deležne stori odrešenja. Gospod sam govori: „Keder pride on, Duh resnice, vas bo učil vso resnico; on bo mene poveličal, ker bo od mojega vzel, in vam oznanjeval; vse, kar ima Oče, je moje.“ (Jan. 16. 13.)

Sv. Duh nam deli sad odrešenja po svoji milosti. Če tudi se imenuje vsaka dobrota na duši in telesu milost Božja, vender je v ožjem pomenu besede „g n a d a“ (milost) umeti tista „notranja čeznatorna moč sv. Duha, ki nam jo Bog deli edino in samo zavolj zaslužnja Jezusovega.“ Ta notranja moč pa se razdeljuje v posvečujočo in pa delujočo gnado.

Posvečujoča gnada (milost) je tista čeznatorna moč svetega Duha, po kateri postane človek opravičen in posvečen, ali, iz grešnika postane pravični, iz otroka jeze Božje otrok Božji, iz sovražnika ljubljeneč Božji in dedič nebeškega kraljestva.

Ta posvečujoča milost se podeli človeku navadno že v naj

pervi otročji starosti brez njegovega sodelovanja; kaker je človek rojen za telesno življenje brez vednosti in svoje moči, tako je preroden za dušno življenje brez zavednosti in svojega sodelovanja — pri sv. kerstu. To prerodenje in vzbujenje od smerti greha, in pa vzderžanje pri novem življenju se godi s tem, da se sv. Duh združi z dušo, prežene iz nje greh, ostane pri njej in jo obdaruje s svojimi darovi. Sv. Duh pa ostane pri duši toliko časa, dokler se zderži čista vsakega smertnega greha. Greh pa prežene sv. Duha iz duše; prostovoljno storjen greh spremeni človeka iz otroka Božjega v otroka jeze Božje, spremeni nedolžnega v grešnika, oropa ga pravičnosti, nedolžnosti, vzeme mu gnado Božjo — ter ga pripravi v pogubljenje. — O kako nesrečen bi bil človek, ke bi po kerstu zgubil z grehom milost Božjo (gnado), in bi je ne mogel dobiti nazaj; ter bi ne mogel biti zopet opravičen! Ali usmiljenje in ljubezen Božja je pustila vbozemu potopljenču še eno desko, da se reši iz potopa, namreč zakrament svete pokore. Po zakramentu pokore se nam poverne zopet milost, ki smo jo zgubili z grehom, in sv. Duh se verne v naše serce ter biva v njem.

Toda, ne da bi se človek samo na milostno pomoč sv. Duha zanašal, on mora tudi porabiti svoje spoznanje in svojo voljo, da se bolj vterdi v otroški zvezi z Bogom, da se ohrani v milosti podeljeni mu v zakramentu kersta in pokore, to je, človek mora biti ne samo prejemajoč, marveč tudi delajoč ud svetega Duha. Človeku niso po grehu odvzete dušne moči, le zelo oslajbljene so; zato potrebuje on vedne pomoči, ne samo človeške, marveč zlasti Božje; in ta pomoč se imenuje delajoča milost.

Ta delajoča milost je tista čeznat orna pomoč sv. Duha, ke-tere potrebuje človek za vsako dobro misel, za vsak dober sklep, za vsako besedo in dejanje. Zato pravi Apostelj: „Bog je namreč, kateri dela v vas oboje, hoteti in dopolniti po svojem dopadajenji“ (Filipl. 2, 14.) — Ta milost se imenuje „delajoča“ zato, ker je nismo prejeli že pri posvečenji, in ker ne biva stalno v duši, ampak deluje začasno, pri vsakem slučaju posebej. Sv. Hieronim pravi: „Nič dobrega ne more storiti človek brez pomoči onega, kateri mu je dal prosto voljo; in pa tako, da pri vsakem dobrem delu človeškem mora pomagati in sodelovati milost Božja“. In na drugem kraji pravi: „Ni mi dosti, da mi je dal milost Gospod jedenkrat, ako mi je zopet ne da. Jaz

prosim, da prejmem, in če sem prejel, prosim zopet. Jaz sem samopašen na dobrote Božje. On ni truden dajati, jaz nisem truden prejemati.“ (Opusc. 4. 99.).

Da je pa milostna pomoč Božja človeku vselej pripravljena, uči nas sv. Avguštin, rekoč: „Nigdar ne zapusti Bog človeka, ako človek ni zapustil Boga“. Kaker solnce širi žarke na vse plati, tako sveti Duh razsvetljuje in vnema serca vseh ljudi. —

Kot Bog je sv. Duh povsod pričujoč, in v vseh stvareh; v dušah pravičnih pa biva še posebej kot delivec milosti, zakaj njemu ni zadosti, da ohrani dušo v naravnem stanu, on jo pozivlja in povzvišuje za nebeško. On dušo razsvetljuje, jo očiščuje, jo popolnuje, jo nebeško preobrazuje, ter jo tako pripravlja za prihodnje nebeško življenje. Duša, v kateri biva sv. Duh, je združena z Bogom Očetom in Sinom; o taki duši pričuje Jezus v imenu sv. Trojice, rekoč: „Mi bomo prišli k njemu, in bomo prebivali pri njem“ (Jan. 14, 23.); zakaj kar je Duhovo, je Očetovo in Sinovo.

3. Sedmeri darovi sv. Duha.

Ko je človek preroben v posvečujoči milosti sv. Duha za novo dušno življenje v Bogu, si mora prizadevati, da se to novo življenje v njem razvije, da se ojači in okrepeča, da se izkaže v mnogih kerščanskih čednostih. Toda človeška natora je po grehu omagala; je preslaba, da bi si prisvojila vseh čednosti; pamet je otemnela, volja je oslabela; brez vednega podpiranja, brez vedne pomoči sv. Duha ne more nadaljevati poti pobožnosti. — In ravno te podpore, te pomoči postanemo deležni po sedmerih darovih sv. Duha. Sveti Duh razsvetljuje našo pamet: kot dar modrosti; kot dar umnosti (zastopnosti); kot dar učenosti; kot dar dobrega sveta. Sv. Duh okrepečuje našo voljo: kot dar moči; kot dar pobožnosti; kot dar strahu božjega.

Poglejmo darove posamezno:

a). Dar modrosti, da vemo prav na svetu živeti; da skerbimo za pravo časno srečo, ne pregrešno, ne pretirano; da skerbimo zlasti za večno življenje. (Slomšek).

Dar modrosti stori, da preziramo časne dobrote, in

zaničujemo posvetno veselje; da hrepenimo samo po nebeških dobrotah in skerbimo posebno za večno izveličanje. (Spirago).

Z darom modrosti stori sv. Duh v nas, da imamo dopadajenje na službi Božji, da cenimo čez vse večne dobrote; da preziramo zemeljske nečimernosti; da odložimo preveliko skerb za časne dobrote. — Glej, kerščanska duša! to je prava modrost, vse delati za Boga in za večno življenje, pa prezirati svet in posvetne reči; deržimo se Gospoda s tem, da spolnujemo zapovedi Božje, kaker je rekel Mozes Izraeljcem: „Vi veste, da sem vas učil zapovedi, kaker je meni Gospod moj Bog zapovedal, tako imate tudi vi po njih ravnati, jih deržati in v dejanji spolnjevati; zakaj to je vaša modrost in pamet pred drugimi ljudmi, da poreko: Glejte, to je modro in zastopno ljudstvo, to je velik narod“. (Moz. V. 4, 5.). — Glej, kerščanska duša! modrost tega sveta ni prava modrost, če ni sklenjena s pravo modrostjo, to je, s tisto, da delamo vse zavoljo Boga; da se bojimo Gospoda, da se podveržemo njegovi volji, da spolnujemo zapovedi ter se varujemo greha; zakaj „Strah Gospodov je začetek modrosti“, pravi David. (Psl. 110). — (Brunerjev Katechet.)

b.) Dar umnosti, da nauke svete Jezusove vere umeemo, in spoznamo, kaj je sveta volja Božja. (Slom.).

Dar umnosti stori, da pravi katoliški nauk razločimo od vsakega družega, in ga moremo temeljito vterditi. (Spirago).

Drugi dar sv. Duha je dar umnosti. Velikrat nas motijo pri premišljevanji Božjih skrivnosti zaradi naše nevednosti, dvojbe, tako, da smo omahljivi v veri, plašni v upanji in malomarni v dobrih delih. Toda sv. Duh, ki nas podpira z darom razumnosti, on, nam preganja dvojbe in plašljivost, ter nam daje pravo spoznanje, naj bi služili Bogu v živi veri, s terdnim upanjem in gorečo ljubeznijo. Z darom razumnosti nas uči sv. Duh varovati se greha: „Glej, strah Gospodov, to je modrost, in varovati se hudega, to je razumnost.“ (Job. 28, 28.). O kerščanska duša! prosi za dar razumnosti Boga, in reci z Davidom: „Daj mi Gospod! pamet in preiskoval bom tvojo postavo, ter jo spolnjeval iz vsega serca“. (Psl. 118, 34) „In Gospod bo tebe nasisil s kruhom razumnosti, in te be napajal z vodo zveličavne modrosti, da ne boš omahoval“. (Sirah 15, 3. 5.) Ti pa porečeš z Davidom: „Hvalil bom Gospoda, ki mi je dal razumnost“. (Psl. 15, 7.) Pri tem pa pomisli, kerščanska duša, da daru razumnosti ni nič bolj nasprotno, kaker napuh, ošabnost, nag-

njenje na greh, in greh sam. „Ne bodi torej kakor konj in mezeg, in druge živali, ki pameti nimajo“ (Psl. 31, 9); nespametne živali mora človek z uzdo k sebi vleči, ti pa imaš pamet, bližaj se h Gospodu v zaupanji. Sv. Duh te hoče z darom razumnosti razsvetliti, da spoznaš, kaj je tebi v izveličanje, samo če ga ne odganjaš od sebe z grehom. (Katehet).

c.) Z darom učenosti nas uči sveti Duh pravičnosti pravo pot. (Slom.)

Tretji dar sv. Duha je dar učenosti. — Kakšna učenost je to? To je učenost svetnikov; to je učenost pridobiti si nebesa. Boga ljubiti, in svojo dušo rešiti, to je res lepa učenost; in ta obstoji v tem, da človek ve, kaj ima storiti, da nastopi pravo pot do izveličanja; da ve, katerih pomočkov se ima za to poslužiti. Vedeti, kako mora človek dušo rešiti, to je naj bolj potrebna reč. — Ke bi bila nevedna v vseh drugih rečeh, vendar boš izveličana, kerščanska duša, ako samo to umeš, kako moraš Boga ljubiti. — Nekega dne reče brat Egidij svetemu Bonaventuri: „Oh, oče Bonaventura! vi bote lahko sveti, ker toliko veste; jaz pa nič ne vem, kako bi bil svet!“ Bonaventura mu reče: „Veš ti moj brat, stara ženica, ki še brati nezna, bo bolj sveta ko jaz, če zna bolj ljubiti Boga ko jaz“. — O koliko jih je, ki nič ne znajo, Boga ljubiti pa znajo, oni imajo pravo učenost od sv. Duha. Koliko pa je posvetnih učenjakov, ki umejo vse druge reči, Bogu služiti, Boga ljubiti pa ne umejo; prave učenosti nimajo. Oni prvi bojo izveličani, oni drugi po pogubljeni. — Kerščanska duša, prosi sv. Duha za dar učenosti da boš ljubila Boga in rešiš svojo dušo. (Katehet). —

Sveti Duh uči z darom učenosti kristijana, kako naj ceni časne reči v pravi in resnični svitlobi, to je, da naj porabi časne reči kot pomočke, da si pridobi večne dobrote. On mu kaže zmotnjave sveta, zapeljivosti mesa in skušnjave hudiča; on ga uči, da naj porablja časne reči za to, da ga ne ločijo od ljubezni Božje, marveč naj mu časne reči vnemajo ljubezen do Boga. —

Tako na primer šepeta sv. Duh bogatinu, da naj porabi bogastvo za to, da si pripravi zakladov za nebesa — teh zakladov ne bo molj oglodal, ne bo jih tat vkradel; naj oberne prebitek svojega premoženja za potrebe vbozih, da bode plačila vbozih tudi on deležen; naj pošilja dobra dela kot priprošnjike pred tron Božji. — Sv. Duh uči pa tudi vboge, naj nikar ne

zavidajo bogatinom, zakaj bogastvo pelje v različne nevarnosti. Sv. Duh uči, da vbogi človek naj bo vbog ne samo po unanje, marveč vbog v dulu, to je, on naj prenaša vboštvo z vdanostjo v voljo Božjo, in z veseljem in ljubeznijo do vbozega Jezusa. — Sv. Duh uči nesrečneža, da naj sprejme križe in težave kot zaslužen kazni za grehe; naj hvali dobrega Boga, da mu daje priliko spokoriti se, in zadostiti že na tem svetu. — Sv. Duh nas uči, naj voljno prenašamo preganjanje, žaljenje, zaničevanje, in naj molimo za sovražnike, da bomo vredni otroci nebeškega Očeta, ki daje sonce sejati in dežiti pravičnim in krivičnim jednako. (Knoll). —

d.) Z darom dobrega sveta nam pomaga sveti Duh, da vemo v dvojbah in skušnjavah vselej to izvoliti, kar služi k našemu izveličanju. (Slom.)

Velikrat je človek v hudi zadregi, da ne vé, kaj bi storil, kam bi se obrnil, večkrat se v naglici premoti, in stori, česar se pozneje kesa. — Glej, kerščanska duša! sv. Duh ti bo dal v daru dobrega sveta pomoček, da boš premagala skušnjave, ter ne boš odstopila od pota pobožnosti. Glej nedolžnega Jožefa egiptovskega, on je raje plašč pustil v roki nesramne kraljice kaker da bi bil zabredel v greh nečistosti. Sv. Duh svetuje včasih neposredno, kaker Jožefu in mnogim dušam; včasih posredno, počloveku, bližnjem. — Ako si ne veš sam pomagati, oberneš se za svet do razumnega človeka; naj prvi svetovalci so ti že ponatori tvoji stariši, učitelji, spovedniki. Poslušaj njih besedo, zakaj sv. Duh ti svetuje posredno, po dobrih ljudeh; saj pravi že naš pregovor: „Kedor ne starišev boga, ta je brez Boga.“ — Prosi sv. Duha, naj ti govori neposredno v glasu tvoje vesti; ali pa posredno po razumnih ljudeh, poslušaj pa ga vselej; in tvoja duša se ne bo pogrezala. Ako te tovariši vabijo na slabo pot, rekoč: Pojdi na to in to veselico, vest pa pravi, da ne hodi, glej to so hudičevi svetovalci; ti pa reci z Jobom: „Svèt brezbožnih bodi daleč od mene.“ Ti reci z Davidom: „Blagor človeku, kateri ne hodi po svetovanju hudobnih.“ (Psl. 1, 1.) (Katehet).

Darovi, ki okrepujejo našo voljo. —

e) Dar moči, da na poti čednosti ne pešamo, in da nestrohljivo krono večnega življenja dosežemo. (Slom.)

Dar moči stori, da vse prenašamo z veseljem, naj bi spoznili voljo božjo. (Sparago.).

V skušnjavah našega življenja potrebujemo čeznatorne podpore, ker nam je nagnjenje k hudemu že prirojeno, in zaradi svoje slabosti se kmalu spotaknemo, da pademo v greh. To moč nam podaja sv. Duh z darom moči, on podpira pravičnega, da vstraja na poti pravičnosti; podpira ga v boju zoper greh, zoper svet in satana. S pomočjo svetega Duha se pravični ne dá odverniti s poti pobožnosti; ne težave, ne preganjanje ga ne strašijo, naj bi mu bilo zgubiti premoženje, naj bi mu bilo dati življenje; tega nas prepričujejo povesti o marternikih. Sveti spoznavalci vsakega stanu, in vsakega spola, celó nežne starosti so se rogali paganskim nasilnikom ter so prestali najgrozovitaiše martre veselo. Kedo jih je podpiral? kedo jim je dajal stanovitnost? — sv. Duh jim je dajal to moč!

Kar je sv. Duh premogel tedaj, premore še sedaj. — Glej, kerščanska duša! ti sama čutiš, kako slaba si v dobrem, kako mlačna v ljubezni božji in do bližnjega, kako merzla v molitvi. Oj, zakaj se neoberneš k sv. Duhu; zakaj ne prosiš daru moči? Saj veš iz lastne skušnje, da je človeško življenje veden boj. Prosi sv. Duha, naj te podpira v boju zoper peklenškega sovražnika; zapeljujejo te slabe tovarišije, reci z kraljevim pesnikom Davidom: „V te, Gospod, zaupam, ne bom osramočen vekomaj; nagni mi svoje uho, hiti me otet, bodi mi Bog varih, in hiša prebivališča, da mi pomagaš; ti si moja moč, in moje pribežališče!“ (Psl. 30, 2. 3.) —

f.) Dar pobožnosti pripomore, da zvesto služimo Bogu kot dobri otroci in se deležni storimo obljub, ketere ima pobožnost na tem in na onem svetu. (Slom.)

Kaj je pobožnost? ali kdo je pobožen? Pobožen človek je tisti, kateri nima smertnega greha na sebi. „Tudi pravični pade večkrat na dan,“ pravi Kristus. Ke bi pomenili taki padci smertne grehe, ne bil bi tak človek pravičen, ampak grešnik; pravični in pobožni, je edno. Pobožnost obstoji v tem, da je človek prost smertnega greha. Kedo pa more reči, da je brez greha? — Nihče izmej nas; vsi smo grešniki. Kaj pa grešnikov čaka, je znano iz svetega pisma. Ako hočemo ujeti temu „gorje,“ moramo si prizadevati za pobožnost; sv. Pavel nam kliče, kaker je klical učencu Timoteju: „Velik dobiček je pobožnost; ti pa se derži pravice, pobožnosti (Tim. I. 6, 11); uri pa se v pobožnosti; pobožnost je za vse koristna.“ (I. 4. 8.) — Ne dajmo, da bi nam sv. Pavel zastonj klical; trudimo se, da bomo živeli

Bogu posvečeni. Ker pa sami od sebe ne moremo tako živeti, pomaga nam sv. Duh z darom pobožnosti; on nas podpira, da hodimo po poti zapovedi Božjih, po poti čednosti, pravičnosti, da boš rekel konci življenja z Davidom: „Po poti tvojih zapovedi sem tekal, ker si mi serce razširjal. (Psl. 118, 32.) —

g.) Dar strahu božjega je začetek modrosti, da se varujemo greha ko največje nesreče in da si prizadevamo le Bogu dopasti. (Slom.).

Sedmi dar je dar strahu božjega. — Po besedah sv. Bernarda ne moremo brez strahu božjega nič dobrega storiti, zakaj kaker izvira vse hudo iz prederzne zanesljivosti na same sebe, tako izvira vse dobro iz dobrodejnega strahu, ki nas ponavdihnjenju sv. Duha plaši pred sodbo Božjo. Zato pravi kralj David: „Blager njemu, kedor se boji Gospoda, on bo imel prav veliko dapadajenje nad njegovimi zapovedmi“ (Psl. 111); to je, on se bo skerbno varoval žaliti Boga, in zapasti njegovi jezi, zato si bo prizadeval pojednačiti se volji Božji, in se njej podvreči, ter pokoren biti zapovedim. Zakaj „Gospodov strah sovraži hudo“ pravi Salamon. (Preg. 8, 13.) In modri Sirah veli (1, 27): „Strah Gospodov greh prežene; kedor je brez strahu, ne more biti opravičen.“ Kerščanska duša! bojmo se Gospoda, po besedah Salomonovih: „Bodi ves dan v strahu Gospodovem.“ (Preg. 23, 17.). „Nič ni boljšega kaker Božji strah, nič sladkejšega, kaker spolnjevati zapovedi Gospodove.“ (Sir. 23.). — Zdihni in moli pogosto: O pridi sv. Duh s sedmerimi darovi, napolni in zasedi naša serca! s tvojo milostjo bomo pobožno živeli, in srečno vmerli. (Katehet.)

Slabe misli.*)

II. Nevarnost slabih misli.

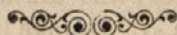
6. Varujmo se koliker moč pred slabimi mislimi, ker one so gnjusoba pred Gospodom. Modri (Preg.) jih imenuje gnjusobo pred Gospodom zato, ker slabe misli včasih dušo bolj ranijo in so bolj nevarne, kaker one, ki se v dejanju zverše. Greh

*) Začetek glej (v 4. zvezku) str. 115.

se lažje godi v mislih kakor v djanji in to so zlasti misli zoper deveto in deseto zapoved. Za izpolnitev takega djanja ni priložnosti, ali misli pridejo brez priložnosti. Ako se je serce odvernilo od Boga, hiti le za hudim, za grehom, kamer ga vleče, ter naklada greh na greh. Hudo ba ljudi je velika na zemlji, in vsa misel serca gre na hudo. (Moz. I. 6, 5.)

7. Nevarne so slabe misli zlasti, keder je smert blizu. V djanji človek takrat ne greši, pač pa dela duh in misli vtegnejo pregrešne biti, zlasti če je bil človek prej vaju slabo misliti; zakaj pri takem so skušnjave huje, in satan si prizadeva na vsak način, da bi tako dušo še bolj zapletel v svoje mrežo, ker vidi, da ima le malo časa še. Gorje zemlji, ker je hudič k vam dola šel, in ima veliko jezo, on ve, da ima malo časa. (Jan. Skrivno razod. 12, 12.) Sv. Eljzear je imel v hudi bolezni tolike skušnjave, take napade hudičeve je prestal, da je rekel, ko je ozdravel: „O koliko moč ima hudič na robu groba!“ — P. Senjeri pripoveduje o nekem grešniku, da se je na smertni postelji spovedal, pa je vendar vmerl v grehu ker ni mogel premagati misli češ, nehvaležnost bi bilo, zapustiti tisto osebo, ki se mu je bila v življenju čisto vdala.

(Konec prih.)

Priporočilo v molitev.

V pobožno molitev se priporočajo rajni udje tretjega reda skupščine goriške: Štefan (Frančišek) Leupuscig v Gorici, Andrej (Franc) Cingerle iz Št. Andrieža; nazarske: Baš Jozefa (Justina) iz Braslovč, Reberšak Uršula (Ana) iz Pake, Podratnik Marija (Eliz.) iz Mozirja, Zajec Ana (Marija) iz Šmartina, Hriberšak Marija (Julijana) iz Rečice, Špegel Jera (Katarina) iz Škal, Zaveršnik Marjeta (Katarina) iz Zavodnja, Debelšak Neža (Klara) iz Škal, Cilenshek Uršula (Marija), Kranjc Janez (Bernard), Uplaznik Jurij (Egidij) vsi trije iz Št. Pavla, Papež Jožef (Frančišek) iz Nazareta, Plaskan Helena (Marija) iz Braslovč, Stenovec Ana (Marija) iz Št. Pavla, Lampret Jozefa (Barbara) iz Šmartina pri Slov. Gradcu, Ročnik Apolonija (Katarina) iz Ljubna, Hribernik Marija (Elizabeta) iz Starega terga, Raje-

vec Marija (Frančiška), Vranič Elizabeta (Marjeta), Potočnik Alojzija (Elizabeta). Divjak Marjeta (Klara), vse štiri iz Št. Jurija pri Tabru, Rakun Marija (Klara) od Sv. Frančiška, Repenšek Jozefa (Lidvina) iz Rečice (je čez štiri leta po zgledu svoje redovne patrone voljno prenašala hude bolečine), Zavolovšek Jozefa (Klara) iz župnije sv. Frančiška v gorenji Savinski dolini (je zgorela 28. maja, ko je hotela gasiti lan, ki se je bil užgal; zgorela je na njej vsa obleka z obuvalom vred, le škapulir in pas tretjega reda je ostal popolnoma cel in nepoškodovan), Leskovšek Ana (Marjeta) iz Braslovč, Čapelnik Marija (Ana) iz Pake; skupščine v Kranjski gori: Blaž Artelj, župnik, Uršula Pečar, Franca Razinger, Andrej Benet, Jera Robič, Jera Štrjon, Mina Pečar, Alojzija Razinger, Neža Arih, Minica Arih; vsi tretjeredniki in tretjerednice Vipavske tretjeredne podružnice, ki so vmerli leta 1891, 92, 93, 94 in do sedaj v tekočem letu 1895.

Nadalje se priporočajo v pobožno molitev: mož in žena, da bi jima Bog blagoslovil zakon vsaj z enim detetom (dar smo obernili za kolegij sv. Antona); neki mladenič, da bi ozdravel od hude otekline; M. J. za ozdravljenje; neki tretjerednik z Ogerskega priporoča svoje stariše, neko bolno žensko, nekega terdovratnega mladeniča; T. B. priporoča svoje otroke in moža, da bi se bolj doma držal; neka žena svojega moža in sina za povernjenje prave pameti; neka ženska za ozdravljenje; neki mladenič sebe in svojega brata za razsvetljenje; nekedo svojega prijatelja za zdravje na roki; neka tretjerednica za pomoč v skušnjavah; tretjerednica M. S. za zdravje, da bi mogla svoje dolžnosti prav izpolnjevati; tretjerednica A. A. za duha zbrane molitve in odpuščenje grehov; S. M. v neki posebni zadevi; G. P. tretjerednik z Ogerskega priporoča neko zelo betežno sestro rožnovenske bratovščine in nekega moža za povernjenje prave pameti; M. T., M. S., U. S. in več drugih oseb z Dolenjskega priporoča razne dobre namene; tretjerednica A. Š. za srečen porod, hišni mir, zakonsko ljubezen, spreobrnjenje starišev svojega moža in srečno zadnjo uro vse žlahte; naposled še vsi drugi, ki so se nam ustno ali pismeno priporočili, katerih dobrih namenov ne moremo posebej navajati.

Zahvala za vslišano molitev.

Iz Hruševice 5. junija 1895.

Podpisani se očitno zahvaljujem Devici Mariji Lurški za ozdravljenje. Za smrt spravljem in že vmirajoč vžijem par kapljic čudovite vode in — hipoma mi je šlo na bolje. Čez 14 dni že vstanem. Let mojih je 85! — Zahvalim se preljubi Devici Mariji v mojem in v imenu cele družine.

Ant. Čigon.

Iz Cerknega.

Že večkrat v življenji prepričal sem se o mogočnem varstvu prebl. Matere Marije. Da sem, kar vem, namreč duhovnik, sprosila mi je edino le ona. Pa tudi v tem stanu kolikrat mi je že očitno pomagala v raznih potrebah. Posebno očitno skazala se mi je pa milostno mater, ke sem dne 24. aprila t. l. nogo tako zelo poškodoval, da ni nihče mislil, da bom pred mescem stopil na njo. Želeč, da bi Mariji na čast že mogel opravljati šmarnično pobožnost v cerkvi, nadlegoval sem jo prav po otroško. Ni bilo še osem dni proč že sem opravljal presv. daritev; hodeč seveda ob palici. Črez 14 dni ni ni bilo treba več palice in da sedaj lahko hodim brez hudih nasledkov, bodi njej zahvala! Zares, nikdar še ni bilo slišati, da bila zapustila, o Marija, koga, ki te je na pomoč klical!

Frančišek Šmid,

kaplan v Cerknem.

Iz Št. Vida pri Zatičini 26. junija 1895.

Ko sem bila pred 8 meseci v glavi in na možganih močno zbolela, da se mi je v sled tega začelo v pameti mešati, ter so me morali v bolnišnico peljati; ni bilo upati še kedaj popolnega ozdravljenja. Moje prijateljice so opravljale devetdnevnicu na čast naši ljubi Gospej presv. serca; in „Cvetje“ me je v 11. št. l. l. na 348ti strani na prošnjo mojega sorodnika cenjenim bralcem in mojim soudom v molitev priporočilo, da bi meni ljubi Bog dodelil na prošnjo sv. Antona Pad. in sv. Franciška Seraf. ljubo zdravje.

Ozdravela sem zopet popolnoma, da moram lahko opravljati raznoverstna dela, ter se še bolj zdrava čutim kakor pred napadom moje bolezní.

Ker popolnoma spoznam, da je pomoč le od zgoraj bila, je moja dolžnost očitno se zahvaliti Bogu, naši ljubi Gospej presv.

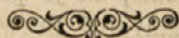
serca, Sv. Antonu Pad. in Sv. Frančišku Seraf., ter vsem mojim soudom, častitim bralcem „Cvetja“, in sploh vsem, kateri so za moje ozdravljenje Boga prosili, ter milo prosim spominajte se me še nadalje v molitvi, da bi se mi moja bolezen ne povernila, da bi mogla tudi jaz vedno častiti našo ljubo Gospo presvetega serca ter vse Njene ljubljence.

Vas pa vse častite bralce, ter vse, ki bode te dopis slišali, vse lepo spominjam, da, če ima kateri posebne britkosti bodisi te ali une, naj se iple zaupljivo zateče k naši ljubi Gospej presv. serca, k priprošnjikom sv. Antonu in sv. Frančišku ter gotovo bode pomoč dobil v vseh dušnih in telesnih britkostih kakor sem jo tudi jaz zadobila

ponižno vdana
Reza Zupan.

Nadalje naznanjajo svojo zahvalo Bogu in njegovim svetnikom: M. G. tretjerednica v Gr. za ozdravljenje; M. P., tretjerednica v Ljubljani za dobljeni mir in dušno tolažbo; M. P. tretjerednica od Sv. Urbana pri Ptujju za ozdravljenje nevarne bolezni v ustih; I. S. za najden rožni venec in odvernjenje nesreče pri govedu; M. Č. tretjerednica pri Sv. Lovrencu na Dr. p. za ozdravljenje; M. V. od Sv. Antona za večkratno vslišanje; I. M. tretjerednica z Notranjskega za tri velike prejete milosti; F. T. iz Barovnice; M. K. iz Š., da je brat na prošnjo sv. Antona Pad. dobil primerno (dobro) službo; neki duhovnik za vslišanje v zelo važni stvari, ki se tiče zidanja nove cerkve in sicer na priprošnjo sv. Jožefa po devetdnevnici njemu na čast; C. S. s Tersata za ozdravljenje in pomoč v nevarni bolezni v persih; K. S. se zahvaljuje Mariji Kostanjeviški za prejeto milost; J. G. b. v Ljubljani za ozdravljenje bolezni na duhu; več oseb iz Idrije za vslišanje v raznih zadevah; J. L. s Primorskega za oprosteno od vojaščine; L. Š. pri V. Nedelji za pomoč v denarni zadregi; neka oseba za dve prejeti milosti; tretjerednica od Šmartina na Polhovem gradcu; B. Č., tretjerednik; G. P. za ozdravljenje zobobola; tretjerednica libušenska za naglo vslišanje; tretjerednica Marjeta iz C. za ozdravljenje bolnih oči; F. F. tretjerednica iz Mengša, skupščine kamniške, za ozdravljenje hude bolezni na očeh sv. Antonu in sv. Frančišku.

(Dalje prih.)

in ketere? Slovnica mora učenje jezika olajševati in zakonov ali pravil in torej prav tako vzorcev ne vvajati čez pravo potrebo. Glavnih, mislim, naj bi bilo v sklanji le toliko, koliker je različnih sklanjatev. In ti vzorci naj bi kazali le tiste spremembe v padežih, ketere so obče vsem ali vsaj veliki večini primerov, ki spadajo v dotično sklanjatev. Spremembe v naglasu niso obče; zato naj bi se vzeli, koliker moči, za glavne vzorce le primeri, ki imajo naglas nespremenjen t. j. enak v vseh padežih. To so pa le besede z dolgim potisnjenim naglasom na deblu.

Glavnih sklanjatev prav razločuje Suman pet in popolnoma mu priterjujemo, ako stavi na prvo mesto debela na *-a*, na drugo debela na *-o*, na tretje debela na *-i*, na četrto debela na *-u* in na peto debela na soglasnik. Vsaj prve tri ali štiri sklanjatve se tako prav lepo vjemajo z dotičnimi gerškimi in latinskimi in gimnazijskemu učencu je tako sorodstvo našega s tema jezikoma v tem oziru berž očitno.

Glavni vzorci naših pet sklanjatev naj bi bili torej po moji misli n. pr. ti: I. dobra'va, II. a) jé'zerò, b) kora'k, III. čel'j'ust, IV. si'n, V. moli'tà'v. Kateri bi bili še potrebni bomo videli pri posameznih sklanjatvah. Prej opomnimo še nekaj vsem občnega.

Valjavec navaja razen navadnih šest padežev v vseh sklanjatvah in številih tudi zyvnik. Tega bi bilo v slovnici popolnoma izpustiti, ker ga naša slovenščina v resnici nima. Mi rabimo zanj imenovalnik, ki se izgovarja seveda v raznih primerih z različnim, ne besednim, temuč stavčnim povdarkom, drugači na Gorenjskem, drugači na Dolenjskem, drugači pri klicavnem, drugači pri vprašavnem nagovoru, kaker more imeti različen stavčni povdarek tudi vsaki drugi padež. Da je res pravi imenovalnik tudi po svojem besednem naglasu, vidimo najbolj v zvezi s pridevniki, n. pr. dra'ga te'ta, lj'ub'a mo'ja ma'ti, kjer se menda gotovo tudi na Gorenjskem ne povdarja te'ta, ma'ti, kaker na Dolenjskem ne te'ta', ma'ti'. Pravi zvalniki, semtertja v pesništvu ali tudi v spakovavem govorjenju nekoliko učenih ljudi, niso pri nas obranjeni, temuč izposojeni iz hervaščine ali tudi latinščine. Člo'vê'če ni zvalnik, temuč imenovalnik kaker otro'če', stsl. otroče, otročete.

Opazke k posameznim sklanjatvam se ne bi imele deliti n. pr. v dva §, da bi se govorilo v enem o glasu ali obliki, v drugem posebej o naglasu, ker je pogostoma oblika popolnoma odvisna od naglasa, tako n. pr. mn. rod. na *-a'* in *-i'*, včasih tudi nasproti naglas od glasu ali oblike: go'spa' ker iz go'spo'ja. Dijalektične v knjižni slovenščini splošno ne rabljene oblike naj se omenjajo pod čerto; tam naj se primerjajo in pojasnjujejo naše končnice s staroslovenskimi in če treba hervaškimi. Nadaljuje pojasnjevanje iz sanskerta in sploh primerjajočega jezikoslovja pa v slovnici naše slovenščine ne bi bilo na pravem mestu, temuč v staroslovenski.

Opazke k prvi sklanji bi vtegnile biti n. pr. te:

„Naglas ' ostaja nespremenjen v vseh padežih.

Naglas ' na deblu, ako je stal že prvotno na neposlednjem zlogu, spreminjamo v edinstv. orod. in mn. rod. v': ri'ba, do-li'na, i'lovica, rod. ri'be, do-li'ne, i'lovice itd. pa: z ri'bo, do-li'no, i'lovico, ri'b, do-i'n, i'lovic.

Besede, ki imajo v ed. im. prvotno na končnici naglas', sklanjamo in povdarjamo tako:

	<i>Edinstvo:</i>	<i>Dvojstvo:</i>	<i>Mnoštvo:</i>
<i>Imen.:</i>	g ù b a'	g ù b è'	g ù b è'
<i>Rod.:</i>	g ù b è' ¹⁾	—	g u' b, g ù bi', g ù b a'
<i>Daj.:</i>	g ù bi'	g ù b a' m a	g ù b a' m
<i>Tož.:</i>	g ù b ó'	g ù b è'	g ù b è'
<i>Mest.:</i>	g ù bi'	—	g ù b a' h
<i>Orod.:</i>	g ù b ó'	g ù b a' m a	g ù b a' m i

Kratki naglas ' prestopa ko ' na predposlednji zlog, ako je imel ta prvotno dolg samoglasnik ali pa e ali o: gla'va, ro'ka, pe'ta, svi'nja, zi'ma, živi'na, dru'žina, deže'la, te'ta, no'ga ²⁾ itd. Prim. dotični š v glasoslovju. Naglasa ' in ' ostajata: gla'vé', gla'vó', gla'vó', gla'vé' itd. ³⁾

Predlogi vlečejo ' k sebi: na gla'vo, na ra'mo, za bra'do, na ró'ko, na nó'go, po vó'do za gó'ro, pod zé'mlj'o, v v'é'žo, na pé'te, na pò'sodo. Prim. dotični š v glasoslovju. ⁴⁾

(Dalje prih.)

¹⁾ Stara slov. ima v ed. rod. in mn. im. in tož. za mehkiimi soglasniki e, za tordimi y; za y je ohranjen i še briz. spom. in v belokranjskem narečju. V ed. rod. je bil e prvotno dolg, kakor je v herv. še zdaj; vzrok dolžine bi nam vtognila pokazati zaimska sklanja in tako tudi vzrok razlike v naglasu mej ed. rod. in mn. im. in tož. — V daj. ima stara slov. za mehkiimi i, za tordimi sogl. é; od tod potem e v stari kajkavščini, ri'be = ribi. — Kakor ed. rod. od mn. im. tako se razločuje ed. or. (g ù b ó') od tož. (g ù b è'). In tu je vzrok še očitniši, g ù b ó' je stisl. guba, g ù b è' stisl. gubaja' Ogersko-slov. or. na -ov je iz ou = oju — oja, štajersko-slov. na -oj nadomešča najberž le v z j: vodov, vodoj. Poslednjo obliko rabijo neke-teri pesniki tudi v knjižni slovenščini.

²⁾ Besede na -ba so imele nekada, kakor tožba, vse na končnici naglas: bramba, druž'ba, slúž'ba'. Brama' sklanja Dalm še po goranjem vzorcu (rod. mn. b r a m b y 2 Kor. 10 A; tož. mn. b r a m b é Eeek. 4 A), druž'ba' in slúž'ba' se sliši mej narodom še zdaj tako; ali navadniše je zdaj vender: b r a' m b a, dru'ž'ba, slu'ž'ba. Duša se sklanja zdaj sploh kakor ri'ba, le v pomenu zaponc semtertja dūša', dūšó' itd.

³⁾ Kakor du'ša, stré'la, žič'za tako prehajajo tudi primeri kakor te'ta, že'na, o'sa, ko'sa in zlasti trozložnice dru'ž'na, živi'na, deže'la, lè-po'ta, hudo'ba itd. v naglaševanje tistih, ki imajo ' prvotno na deblu. V takem primeru ostane široki e in o, kakoršen je v imenovaln. ka celo v ed. orod. in mn. rod. z naglasom': s te'to, te't, nam. pravega: s te'tó', tó't.

⁴⁾ Pri trozložnicah končnice naglašajočih bi pričakovali v ed. tož. in mn. im. in tož. ' na srednjem zlogu; res stoji pri Dalm ps. 54 a: h u d u b o t. j. h ù d ó' b o; ali sicer se naglaša le končnica, Dalm. 2. H: on. 34 D: inu Josia je prozh djal vse gnufnobé. Navadno: dež el ó', dež el é' ali po ed. im. dež el' o, dež el' e.